

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації
Тетяни Юріївни Марченко на тему «Право підозрюваного, обвинуваченого
мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і
практика реалізації у кримінальному провадженні України», поданої за
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Рецензенти, призначені Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія», а саме: професор кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрНУ, доктор юридичних наук, професор, Юрій Павлович Аленін та доцент кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент Владлена Костянтинівна Волошина, розглянули дисертацію на наукові публікації, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації Тетяни Юріївни Марченко, а також за результатами фахового семінару, проведеного 28 жовтня 2021 року.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Розвиток ефективного інституту захисту у кримінальному провадженні слугує запорукою існування сучасної правової держави, яка в змозі гарантувати справедливий судовий розгляд з дотриманням основоположних принципів кримінального процесу, таких як змагальність, рівність сторін, пропорційність та ін. Незважаючи на значні напрацювання законодавця в напрямку гарантування права на захист, все ж правозастосування впроваджених норм виступає індикатором прогалин та інших упущень несумісних із першоціллю, яка, серед іншого, полягала у збалансуванні прав сторони захисту та сторони обвинувачення, у наданні стороні захисту більше можливостей для реалізації свого права на захист на всіх стадіях кримінального провадження. Сьогодні саме правильне застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (надалі – Конвенція) та прецедентної практики Європейського суду з прав людини (надалі – Суд, ЄСПЛ) дає змогу наблизити ситуацію, що склалась для сторони захисту, до прийнятної. Імплементативні процеси щодо релевантного послідовного впровадження напрацювань європейської спільноти тривають в більшій мірі завдяки вітчизняним науковцям, практикуючим правникам та міжнародним експертам, які висвітлюють нагальні проблеми у своїх працях, шляхом участі у конференціях, круглих столах та інших важливих заходах та обґрунтовуючи, пропонують можливі шляхи їх подолання. Право на захист в кримінальному провадженні містить багато складових прав, дотримання яких в сукупності дозволяє стверджувати про дотримання права в цілому.

Однією із таких складових виступає право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, передбачене ст. 6 (3)b Конвенції. В той же час, лише прецедентна практика ЄСПЛ дозволяє з'ясувати дійсний зміст даного права та встановити, які умови (критерії) повинні виконуватись задля встановлення факту дотримання права як на достатній час, так і на достатні можливості для підготовки позиції захисту стороною обвинувачення на всіх стадіях кримінального провадження.

Важливо, що на даному етапі існує проблема законодавчого визначення та розуміння сутності понять «достатній час» та «достатні можливості» в контексті вище вказаної норми. У зв'язку з тим, що зміст даних складових права розкривається у практиці ЄСПЛ дещо по-різному з огляду на обставини кожної конкретної справи в розрізі обставин, що склались, виникають протиріччя щодо визначення та закріплення самого часу та можливостей, які були б достатніми для підготовки до захисту підозрюваним, обвинуваченим.

Своєю чергою, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) містить досить обмежений ряд норм, які покликані гарантувати дотримання права підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки позиції захисту. Водночас, КПК України потребує значного вдосконалення. Про це свідчить і чисельність рішень ЄСПЛ проти України, в яких були констатовані систематичні порушення права на захист, зокрема, права гарантованого ст.6(3)b Конвенції.

Проблеми забезпечення реалізації права на захист, в тому числі і права підозрюваного, обвинуваченого на достатній час та можливості для підготовки свого захисту розглядались у роботах таких зарубіжних вчених, як Довидаса Віткаускаса, Джеремі Макбрайд, Ед Кейп, Заза Наморадзе, J Summers та національних вчених та практикуючих правників, як Ю.П. Аленін, Т.В. Бабчинська, О.Р. Балацька, І.М. Бігунець, Н.Л. Боржецька, Т.Б. Вільчик, Т.В. Волошанівська, І.В. Гловюк, Ю.В. Горб, О.М. Дроздов, І.В. Дубівка, О.В. Дудко, В.В. Єрохін, В.А. Завтур, Я.О. Іваницький, Н.С. Карпов, С.О. Ковальчук, О.Ю. Костюченко, І.В. Кузіна, О.П. Кучинська, О.Ю. Лань, О.В. Малахова, О.В. Маслюк, М.Г. Моторигіна, В.Т. Нор, І.М. Одинцова, М.А. Погорецький, М.М. Погорецький, Д.В. Пономаренко, В.О. Попелюшко, С.О. Січко, Є.В. Смирнов, О.С. Старенький, В.М. Тertiшник, О.О. Торбас, Т.І. Фулей, О.О. Юхно, О.Г. Яновська та ін. Така кількість досліджень свідчить про нагальну необхідність вирішення існуючих для сторони захисту проблем як в законодавчому полі, так і на правозастосовному рівні, які позбавляють можливості говорити про справедливе судочинство в Україні.

Варто зауважити, що спеціальних досліджень, пов'язаних із аналізом прецедентної практики ЄСПЛ та національного законодавства щодо застосування Конвенції в частині забезпечення права підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення мати достатній час та можливості для підготовки свого захисту як необхідного елементу права на ефективний захист та, відповідно, справедливого судового розгляду кримінального провадження, не проводилось. В той же час, враховуючи важливість та прецедентність висновків ЄСПЛ, вкрай необхідним вбачається визначення сутності права на достатній час та права на достатні можливості (в тій мірі, в якій їх можливо розмежувати), встановити умови, за яких такі права будуть вважатися дотриманими, в т.ч. з врахуванням можливих обмежень, з'ясувати зв'язок вказаних прав з іншими складовими права на ефективний захист.

Позаяк наразі невиправдано стверджувати про забезпечення змагальності та рівності сторін у кримінальному провадженні України, інститут захисту беззаперечно продовжує потребувати законодавчого та правозастосовного розвитку та удосконалення, то актуальне дослідження, яке таргетоване саме на

прискіпливе вивчення права, гарантованого ст. 6(3)b Конвенції, як в розрізі практики ЄСПЛ, так і через призму українського законодавства та правозастосування є вкрай пріоритетним та «на часі».

Правові питання, пов'язані із реалізацією права підозрюваного, обвинуваченого на достатній час та можливості для підготовки позиції захисту, потребують глибинного наукового аналізу та вимагають подальшого дослідження для вироблення стійких обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства у частині гарантування вказаного права, що, своєю чергою, зумовлює актуальність представленої дисертаційної роботи, її наукове та практичне значення.

Наведені обставини зумовлюють актуальність даної теми та необхідність її розроблення у рамках дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертація виконана в межах плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія» «Динаміка кримінального процесуального законодавства України: досвід та перспективи» на 2016–2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016-2020 роки (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Відповідно до встановленого об'єкта (суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням права підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки захисту, на всіх стадіях кримінального провадження) і предмета дисертації (право підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки захисту, в кримінальному провадженні) її метою є розробка науково обґрунтованої концепції релевантного змісту права підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки захисту, гарантованого ст. 6(3)b Конвенції та формування обґрунтованих рекомендацій щодо вирішення проблемних питань регламентації та реалізації даного права в Україні.

Для досягнення зазначеної мети при дослідженні були поставлені наступні завдання:

- 1) розкрити зміст ефективного захисту в контексті статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ, зокрема, узагальнено розкрити кожен із елементів даного права, з'ясувати кореляцію складових права на захист з принципами рівності сторін (equality of arms) та змагальності шляхом комплексного аналізу позицій ЄСПЛ;
- 2) з'ясувати яким чином право на захист, гарантоване Конвенцією, відображене в національному законодавстві України;
- 3) встановити зміст права підозрюваного, обвинуваченого на достатній час та можливості для підготовки захисту та виокремити складові (аспекти) даного права в розрізі рішень ЄСПЛ;
- 4) визначити умови (критерії), які необхідно враховувати при визначенні «достатності» часу для підготовки стороною захисту позиції у справі;

5) встановити ступінь імплементації права на достатній час в національному законодавстві;

6) визначити проблеми регламентації та реалізації права на достатній час та запропонувати шляхи їх вирішення;

7) з'ясувати сутність права на достатні можливості для підготовки свого захисту, виокремити та згрупувати компоненти / аспекти права на достатні можливості для підозрюваного, обвинуваченого з метою підготовки ефективного захисту;

8) визначити тенденції відображення права на достатні можливості в національному кримінальному процесуальному законодавстві, проблеми реалізації вказаного права в Україні;

9) виокремити проблеми реалізації права на доступ до матеріалів кримінального провадження, як однієї із складових права, гарантованого ст. 6(3)b Конвенції;

10) сформулювати науково обґрунтовані пропозиції внесення змін та доповнень до КПК України у сфері права підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки захисту.

Методологія дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи становить сукупність методів пізнання, що застосовуються в сучасній правовій науці. З урахуванням специфіки цілей, задач, об'єкта та предмета дисертації для повного розкриття змісту її теми використовувалися як загальні, так і спеціальні методи. Діалектичний метод дозволив поглибити понятійний апарат, встановити, зокрема, сутність права на захист, принципу рівності сторін в практиці ЄСПЛ (п. 1.1). Формально-юридичний метод застосовувався задля здійснення аналізу чинного кримінального процесуального законодавства України та практики ЄСПЛ з метою встановлення особливостей реалізації права підозрюваного, обвинуваченого на час та можливості, необхідні для підготовки позиції захисту (п.п. 1.2, 2.2, 3.2). Системний та системно-структурний метод підлягали використанню з метою визначення місця вказаного права серед інших прав, що є складовими права на захист, встановлення кореляції між «складовими» права на ефективний захист, з'ясувати їх зв'язок із принципом рівності сторін та співвідношення з правом на справедливий суд, визначення складових / аспектів права на «достатній час» та права на «достатні можливості», та мінімальних умов, за яких вказані права, гарантовані ст. 6(3)b Конвенції, вважатимуться дотриманими (п.п. 1.1, 2.1, 3.1). За допомогою порівняльно-правового методу було зіставлено та проаналізовано норми КПК України в частині регламентації права підозрюваного, обвинуваченого на достатній час та можливості для підготовки позиції захисту та норми Конвенції та релевантні позиції ЄСПЛ (п.п. 1.2, 2.2, 3.2). Логіко-нормативний метод та метод моделювання використовувались задля формулювання пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства (п.п. 2.2, 3.2).

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній юридичній науці з урахуванням положень Конституції та законів України, правозастосовної практики, прецедентної практики ЄСПЛ розроблено концепцію права підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки захисту, гарантоване ст. 6(3)b

Конвенції. До найважливіших положень, що містять наукову новизну, слід віднести наступні:

Вперше:

- з позицій усталеної прецедентної практики ЄСПЛ встановлено зміст права сторони захисту на достатній час та права на достатні можливості для підготовки позиції у справі шляхом виокремлення складових / аспектів вказаних прав, визначення умов, за яких ці права вважатимуться дотриманими (викладено в п. 4, п. 5 та п. 7 Висновків);

- визначено ступінь та характер відображення європейських стандартів дотримання права на достатній час та права на достатні можливості у нормах національного законодавства, зокрема, аргументовано, що незважаючи на декларування у законодавстві ряду важливих положень, які направлені на гарантування прав сторони захисту та відповідають європейським стандартам, передбаченим Конвенцією та виробленим ЄСПЛ, є нагальна потреба в удосконаленні як положень КПК України, так і суттєвій роботі правозастосовного характеру;

- запропоновано доповнити ч. 10 ст. 290 КПК України умовами, які повинні враховуватись слідчим суддею при розгляді клопотання про встановлення строку на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, розширивши існуючі критерії (обсяг та складність матеріалів, умови доступу) (умови викладені у пп. d п. 6 Висновків);

- з метою дотримання європейських стандартів забезпечення права підозрюваного, обвинуваченого, його захисника мати можливості в частині безперешкодного доступу та ознайомлення із результатами та протоколами НСРД, необхідними для підготовки захисту, запропоновано внести зміни та доповнення до ч. 1 ст. 255 та ч. 5 ст. 290 КПК України;

- виокремлено за допомогою комплексного аналізу рішень ЄСПЛ умови (критерії), які повинні враховуватись слідчими суддями, суддями при визначенні питання щодо можливості / доцільності надання стороною обвинувачення доступу та права на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які сторона обвинувачення не вбачає за необхідне надати стороні захисту та притримується позиції щодо обмеження таких матеріалів для сторони захисту (умови викладені у п. 15 Висновків).

удосконалено:

- шляхом аналізу значної кількості рішень ЄСПЛ підхід щодо розуміння кореляції права на захист, права на достатній час та можливості, права на справедливий судовий розгляд, принципу рівності сторін та змагальності;

- аргументацію необхідності закріплення у КПК України права підозрюваного, захисника заявляти клопотання слідчому, прокурору про виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень, як під час, так і після ознайомлення з матеріалами досудового розслідування і до моменту надання копії обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та копії реєстру матеріалів досудового розслідування вищеназаним суб'єктам провадження, а також обов'язок слідчого, прокурора розглянути такі клопотання з вказівкою на ст. 220 КПК України, як таку, що визначає порядок розгляду клопотань під час досудового розслідування;

- тезу щодо умов, за яких можна стверджувати про ефективний захист;
- тезу про те, що гарантії, вкладені в право на захист стосуються не лише підозрюваного, обвинуваченого, але й автоматично надаються захиснику для здійснення релевантних повноважень в повному обсязі;
- пропозицію щодо змагальної процедури вирішення питання щодо матеріалів, ознайомлення з якими може бути обмежене на певному етапі досудового розслідування та запропоновано встановити критерії (умови) обмеження ознайомлення в порядку ст. 221 КПК України;
- точку зору щодо необхідності встановлення переліку документів, які обов'язково (щонайменше) мають надаватися стороні захисту для ознайомлення в порядку ст. 221 КПК України;
набули подальшого розвитку:
- положення щодо сутності права на ефективний захист з позиції ЄСПЛ;
- теза щодо гарантування особі, яка набула статусу підозрюваного, достатнього часу для підготовки захисту після повідомлення про підозру до моменту надання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України;
- положення щодо порядку продовження строку досудового розслідування слідчим суддею, зокрема, запропоновано доповнити норми 295 та 295-1 КПК України положенням, що в разі невручення підозрюваному та його захиснику копії такого клопотання в порядку, визначеному статтею 295 КПК України, прокурор, слідчий суддя при розгляді клопотання відмовляє у задоволенні клопотання та продовженні строку досудового розслідування;
- тезу стосовно того, що розумні строки повинні бути збалансованими щодо часу, необхідного підозрюваному, обвинуваченому для підготовки свого захисту;
- теоретичні положення про необхідність удосконалення доступу до матеріалів досудового розслідування, а саме щодо встановлення контролю слідчого судді, суду в частині визначення об'єму матеріалів, які підлягатимуть відкриттю стороні захисту.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені і обґрунтовані у дисертації положення, висновки та рекомендації можуть допомогти слідчим, прокурорам, захисникам, слідчим суддям та суддям при реалізації їх повноважень у кримінальному провадженні, особливо в частині застосування положень ЄСПЛ, підібраних та згрупованих у роботі. Сформульовані у дисертації теоретичні положення і висновки можуть бути використані:

- у правотворчій діяльності – для вдосконалення норм чинного кримінального процесуального законодавства України щодо регламентації права підозрюваного, обвинуваченого мати час та можливості, необхідні для підготовки захисту;
- у практичній площині – шляхом використання при повсякденному здійсненні повноважень слідчими, прокурорами, слідчими суддями, адвокатами;
- у науково-дослідній роботі – як підґрунтя для подальшого теоретичного дослідження усіх складових права на ефективний захист у кримінальному провадженні;

- у навчальному процесі – для підготовки навчальних програм, підручників, посібників, викладання відповідних спецкурсів.

Апробація матеріалів дослідження. Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження обговорювались на розширеному засіданні кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія» та науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнській науковій конференції «Верховенство права очима правників-початківців» (м. Одеса, 18 листопада 2017 року), круглому столі «Практика Європейського суду з прав людини як джерело національного права» на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, 24 листопада 2017 року), III Дистанційній науковій конференції до 20-річчя НУ ОЮА та 170-річчя Одеської школи права (м. Одеса, 11 грудня 2017 року), II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності» (м. Хмельницький, 2 березня 2018 року), International research and training conference «Modern jurisprudence of the European Union: the interaction of law, rulemaking and practice» (Lublin, April 17, 2018), Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції» (м. Одеса, 18 травня 2018 р.), I Міжнародній науково-практичній конференції «Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи» (м. Київ, 13 червня 2018 року), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє» (м. Одеса, 17 листопада 2018 р.), VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Протидія злочинності: теорія та практика» (Київ, 26 жовтня 2018 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 17 травня 2019 року), International scientific conference «ECHR's Lirisprudance in Digital Era» (Odesa, May 31 – June 1, 2019), VIII Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу» (м. Івано-Франківськ, 06 грудня 2019 року).

Публікації. Основні результати дисертації відображені у 17 публікаціях, з яких 1 – у науковому правовому виданні іноземної держави, 3 - у статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, у 12 тезах у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 1 стаття – у колективній монографії.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові статті, у яких опубліковано основні результати дисертаційного дослідження:

1. Марченко Т.Ю. Деякі аспекти реалізації права підозрюваного мати час та можливості, необхідні для підготовки свого захисту в Україні. *Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування*: колективна монографія / За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 368-394

2. Гловюк І.В., Марченко Т.Ю. Проблеми доступу сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний журнал: Право України*. 2018. № 8. С. 48-59

3. Марченко Т.Ю. Сутність права обвинуваченого на достатній час та можливості для підготовки свого захисту у світлі практики Європейського суду з прав людини за 2019 рік. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 548-552

4. Marchenko Tetiana. The right of the accused to have adequate time and facilities for the preparation of his / her defence in ECHR's decisions: the main criteria to be considered by national courts. *Evropský Politický a Právní Diskurz*. 2021. V. 8, Iss. 1. p. 68-77. URL: https://eppd13.cz/?page_id=1653

5. Марченко Т.Ю. Кореляція права на доступ до інформації у кримінальному провадженні та права, гарантованого ст. 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод крізь призму рішень ЄСПЛ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 250-253. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2021/64.pdf

Список публікацій здобувача, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати

6. Марченко Т.Ю. Право захисника мати достатній час та можливості для підготовки до захисту як складова права, передбаченого статтею 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Верховенство права очима правників-початківців: матеріали Всеукраїнської наукової конференції, м. Одеса, 18 листопада 2017 р. / за ред. Г. О. Ульянової ; уклад.: Ю. Д. Батан, М. В. Сиротко [та ін.]. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2017. С. 256-258*

7. Марченко Т.Ю. Право на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження: застосування національними судами практики Європейського суду з прав людини. *Практика Європейського суду з прав людини як джерело національного права: матеріали круглого столу, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро, 24 листопада 2017 року*. 2017. С. 29-32

8. Марченко Т.Ю. Єдність статей 6(3)a та 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національній судовій практиці. Матеріали III Дистанційної наукової конференції до 20-річчя НУ ОЮА та 170-річчя Одеської школи права, м. Одеса, 11 грудня 2017 року. 2017. С. 234-237

9. Марченко Т.Ю. Забезпечення конфіденційності зустрічей обвинуваченого із його захисником як складова права, гарантованого статтею 6(3)b Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Хмельницький, 2 березня 2018 року*. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2018. С. 494-497

10. Марченко Т.Ю. Зв'язок принципу «equality of arms» та права, гарантованого статтею 6(3) в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Modern jurisprudence of the European Union: the interaction of law, rulemaking and practice: materials of International research and training conference, April 17, 2018*. Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie. 2018. С. 174-177

11. Martschenko T. JU. Überblick über die nationalen rechtsvorschriften über den grundsatz des rechts der verdächtigen, angeklagten, die zeit und möglichkeiten, die für die vorbereitung eines schutzes in der Ukraine benötigt werden. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 18 травня 2018 р. У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 364-367

12. Марченко Т.Ю. Пропорційність обмеження права мати достатній час та можливості для захисту в контексті відкриття матеріалів досудового розслідування. *Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 13 червня 2018 року. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С.127-131

13. Марченко Т.Ю. Заміна захисника після відкриття матеріалів: забезпечення права на ознайомлення. *Адвокатура: минуле сучасність та майбутнє*: матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м Одеса, 17 листопада 2018 р./редкол.: Н.М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 672-675

14. Гловюк І.В., Марченко Т.Ю. Право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, та доступ сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій. *Протидія злочинності: теорія та практика*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 26 жовтня 2018 року. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 123-126

15. Марченко Т.Ю. Право обвинуваченого на час та можливості, необхідні для підготовки свого захисту: практика ЄСПЛ 2018 року. *Правове життя сучасної України*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17 трав. 2019 р. / відп. Ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т.2. С. 369-373

16. Hloviuk I.V., Marchenko T. Yu. The problem of access to the results of covert investigative (detective) actions: the ECHR case-law overview and national aspect of the issue. *ECHR's Lirisprudance in Digital Era*: proceedings of the Int. sci. conf., Odesa, May 31 – June 1, 2019. MES of Ukraine, Nat. Univ. «Odes. Acad. Of Law», SRC NALSU. exec. eds. H.A. Ulianova, V.A. Tuliakov. Odesa: Publishing house «Helvetika», 2019. 176-179

17. Марченко Т.Ю. Тенденції у застосуванні статті 6 (3) б Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод українськими судами: аналіз практики за жовтень 2019 року. *Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу*: матеріали VIII Всеукраїнського науково-практичного семінару, м. Івано-Франківськ, 06 грудня 2019 року. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 36-42

Характеристика особистості здобувача. Т.Ю. Марченко має вищу юридичну освіту. У 2017 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія», отримала диплом магістра за спеціальністю «Правознавство». У 2017 році вступила до аспірантури Національного

університету «Одеська юридична академія», в 2021 році закінчила навчання в аспірантурі Національного університету «Одеська юридична академія». Працює на посаді адвоката АО «ЛІГРАН.ТТ». Вільно володіє українською, російською, англійською мовами. Має 17 публікацій з проблематики дисертації.

Особистий внесок здобувача. Дисертація становить самостійне дослідження, висновки та пропозиції, викладені у дисертації, становлять особистий здобуток автора. У тезах доповіді, опублікованих у співавторстві із І.В. Гловюк «Право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, та доступ сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій», автором проведено аналіз практики ЄСПЛ та сформульовано пропозиції змін та доповнень до ч. 3 ст. 254 КПК України. У статті, опублікованій у співавторстві із І.В. Гловюк «Проблеми доступу сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій», автором проведено аналіз практики ЄСПЛ та сформульовано пропозиції змін та доповнень до ст. ст. 255, 290 КПК України. У тезах доповіді, опублікованих у співавторстві із І.В. Гловюк «The problem of access to the results of covert investigative (detective) actions: the ECtHR case-law overview and national aspect of the issue», автором проведено аналіз практики ЄСПЛ та сформульовано висновки. Ідеї та пропозиції співавторів наукових публікацій у дисертації не використовувалися.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

Дисертація відповідає вимогам п. п. 9-12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 (зі змінами від 09.06.2021 р. № 608).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Марченко Тетяни Юріївни на тему «Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України»**, відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р., № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759) та пп 9-12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами від 21.10.2020 р., № 979 та від 09.06.2021 № 608) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 12 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового

семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Т.Ю. Марченко до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Т.Ю. Марченко на тему «Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України».

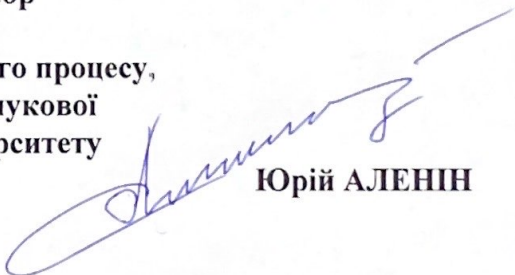
2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Тетяни Юріївни Марченко відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р., п. 10 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами від 21.10.2020 р., № 979 та від 09.06.2021 № 608).

3. Рекомендувати дисертацію Тетяни Юріївни Марченко на тему «Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 12; проти – немає; утримались – немає.

Рецензент –

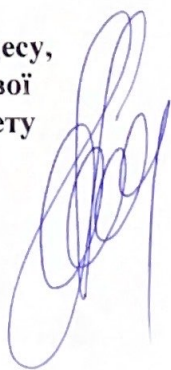
**доктор юридичних наук, професор
член-кореспондент НАПрНУ
професор кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової
діяльності Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Юрій АЛЕНІН

Рецензент –

**кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової
діяльності Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Владлена ВОЛОШИНА